

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальностей 051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність». Частина 1

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальностей 051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність». Частина 1

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Іванілов О.С.

Харків, ХНАДУ, 2017

Укладач: доц. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних знань і практичних навичок щодо сукупності економічних процесів, які здійснюються на підприємстві при використанні ресурсів для задоволення потреб споживачів у відповідності до можливостей учасників господарської діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є виробничі відносини й економічні закони та закономірності, що виникають і діють на окремих підприємствах.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у формуванні у студентів сукупності знань, навичок та уявлень щодо предмету дисципліни.

По завершенню вивчення дисципліни студенти повинні знати:

ознаки, види й організаційно-правові форми підприємств; порядок створення підприємства; організаційно-правові форми об'єднань підприємств; феномен підприємництва та механізм державного стимулювання його розвитку; сутність, функції та методи управління підприємством; виробничу та організаційну структуру підприємства; мікро- та макросередовище функціонування підприємства; джерела формування та напрями використання капіталу підприємства; структуру майна підприємства; структуру персоналу підприємства; порядок формування колективу підприємства; засади управління продуктивністю праці персоналу підприємства; види стимулювання праці персоналу підприємства; склад, функції та види заробітної плати; організацію виробничого процесу на підприємстві; види витрат підприємства та собівартості продукції; види цін і цінової політики підприємств; порядок розрахунку фінансового результату діяльності підприємства; організацію інноваційно-інвестиційного

процесу на підприємстві; засади управління конкурентоспроможністю підприємства; засади антикризового управління підприємством; порядок проведення реструктуризації та санації підприємства; порядок визнання підприємства банкрутом; порядок ліквідації підприємства.

вміти:

обґрунтовувати вид і організаційно-правову форму підприємства при його створенні; складати бізнес-план реалізації підприємницької ідеї; ідентифікувати найбільш ефективну організаційну структуру управління підприємством; розробляти напрями оптимізації структури капіталу підприємства; розробляти напрями оптимізації структури майна підприємства; здійснювати облік та оцінювати вартість основних виробничих засобів підприємства; здійснювати нарахування амортизації основних виробничих засобів підприємства різними методами; розраховувати показники технічного стану, руху, інтенсивності та ефективності використання основних засобів підприємства; проводити нормування оборотних фондів підприємства; розраховувати показники ефективності використання оборотних засобів підприємства; планувати продуктивність праці персоналу підприємства; обґрунтовувати найбільш ефективні заходи стимулювання праці персоналу підприємства; застосовувати форми та системи оплати праці для нарахування заробітної плати персоналу підприємства; складати калькуляцію собівартості продукції і розробляти напрями її зменшення; організовувати виробничий процес на підприємстві; обґрунтовувати ціни на продукцію та цінову політику підприємства; розраховувати фінансовий результат діяльності підприємства та оцінювати її ефективність; визначати потенційну ефективність вкладень при розробці відповідних інвестиційних і інноваційних проектів на підприємстві; обґрунтовувати перспективні напрями інноваційного процесу та стадії життєвого циклу інновацій на підприємстві; забезпечувати економічну безпеку підприємства; забезпечувати конкурентоспроможність підприємства; здійснювати процедури реструктуризації та санації підприємства; провадити ефективне антикризове управління підприємством; проводити процедури визнання підприємства банкрутом і ліквідації підприємства.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 1.

ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Модуль 1. Підприємство як господарюючий суб'єкт.

Модуль 2. Управління підприємством.

Модуль 3. Основи підприємництва.

Модуль 4. Державне регулювання розвитку підприємництва.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «економіка»?
2. Охарактеризуйте сутність економіки підприємства як науки та навчальної дисципліни.
3. У чому полягає мета, об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни «Економіка підприємства»?
4. Що таке підприємство?
5. Що таке «комерційна організація»?
6. Що таке «некомерційна організація»?
7. У чому полягає відмінність між поняттями «господарська діяльність» і «підприємництво»?
8. Охарактеризуйте ознаки підприємства.
9. Опишіть порядок заснування підприємства в Україні.
10. Що таке «бізнес-план»?
11. У чому полягає мета розроблення бізнес-плану?
12. Опишіть порядок складання бізнес-плану.
13. Які функції виконує бізнес-план у системі ринкових відносин?
14. Що таке «статут підприємства»?
15. Що таке «засновницький договір»?
16. Що таке «колективний договір»?
17. Що таке «генеральна тарифна угода»?
18. Яким чином класифікуються підприємства за метою діяльності?
19. Яким чином класифікуються підприємства за сферою діяльності?
20. Яким чином класифікуються підприємства за правовим положенням?

21. Яким чином класифікуються підприємства за видом і характером господарської діяльності?

22. Яким чином класифікуються підприємства за технологічною (територіальною) цілісністю та ступенем підпорядкування?

23. Яким чином класифікуються підприємства за формою власності?

24. Яким чином класифікуються підприємства за способом утворення та формування статутного фонду?

25. Яким чином класифікуються підприємства за кількістю працюючих та обсягом валового доходу від реалізації продукції?

26. Яким чином класифікуються підприємства за належністю капіталу?

27. Назвіть основні організаційно-правові форми підприємств.

28. Що таке «акціонерне товариство»?

29. Охарактеризуйте види акціонерних товариств.

30. Які Ви знаєте види акцій?

31. Дайте характеристику правам і обов'язкам акціонерів.

32. Що таке «товариство з обмеженою відповідальністю»?

33. Що таке «товариство з додатковою відповідальністю»?

34. Що таке «командитне товариство»?

35. Що таке «повне товариство»?

36. Що таке «об'єднання підприємств»?

37. Назвіть ознаки об'єднань підприємств.

38. Назвіть організаційно-правові форми об'єднань підприємств.

39. Що таке «асоціація»?

40. Що таке «корпорація»?

41. Що таке «консорціум»?

42. Що таке «концерн»?

43. Що таке «картель»?

44. Що таке «синдикат»?

45. Що таке «трест»?

46. Що таке «холдинг»?

47. Що таке «фінансово-промислова група»?

48. Що таке «управління підприємством»?

49. Дайте характеристику системі управління підприємством.

50. Охарактеризуйте функції управління підприємством.
51. Охарактеризуйте методи управління підприємством.
52. Охарактеризуйте та порівняйте організаційні структури управління підприємством.
53. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу).
54. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).
55. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори внутрішнього середовища підприємства.
56. Що таке «підприємництво»?
57. Що таке «бізнес»?
58. Назвіть елементи системи бізнесу.
59. Що таке «споживчий бізнес»?
60. Що таке «трудовий бізнес»?
61. Що таке «державний бізнес»?
62. У чому полягає особлива роль малого бізнесу в забезпеченні сталого розвитку національної економіки?
63. Яким чином класифікуються цілі провадження підприємницької діяльності за ступенем їхньої пріоритетності?
64. Яким чином класифікуються цілі провадження підприємницької діяльності залежно від строку досягнення?
65. Охарактеризуйте моделі підприємництва.
66. Дайте характеристику видам підприємництва.
67. Назвіть принципи провадження підприємницької діяльності.
68. Назвіть і охарактеризуйте функції підприємництва.
69. Назвіть умови розвитку підприємництва.
70. Хто є суб'єктами підприємницької діяльності в Україні?
71. Що таке «культура підприємництва»?
72. Що таке «підприємницька етика»?
73. Дайте характеристику складовим підприємницької етики.
74. Які існують обмеження для здійснення підприємницької діяльності в Україні?
75. Охарактеризуйте механізм державного регулювання розвитку підприємництва в Україні.

76. До відання яких органів державної влади належить регулювання розвитку підприємництва в Україні?

77. Які методи застосовуються органами державної влади для регулювання розвитку підприємництва в Україні?

78. Якими нормативно-правовими актами регламентується розвиток підприємництва в Україні?

79. Назвіть проблеми провадження підприємницької діяльності в Україні.

80. Окресліть перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Економіка – це ...

а) господарство в широкому розумінні цього слова (господарство окремого регіону, країни), тобто сукупність усіх засобів, предметів, речей, субстанцій матеріального і духовного світу, що використовується людьми з метою забезпечення умов життя, задоволення потреб;

б) наука, сукупність знань про господарство і пов'язану з ним діяльність людей, про використання різноманітних, частіше всього обмежених, ресурсів з метою забезпечення життєвих потреб людей і суспільства;

в) сукупність відносин, що визначаються характером власності на засоби виробництва;

г) усі відповіді вірні.

2. Підприємство – це ...

а) самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної або іншої господарської діяльності;

б) економічна одиниця, що використовує фактори виробництва для виготовлення продукції, товарів або послуг, які вона потім продає домогосподарством, іншим фірмам або державі;

в) цільове об'єднання ресурсів для досягнення певної економічної мети;

г) юридична особа, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців або осіб без громадянства з використанням найманої праці.

3. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство самостійно укладає угоди, самостійно здійснює всі операції господарської діяльності, отримує дохід і прибуток, покриває витрати, забезпечує подальший виробничий і соціальний розвиток»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

4. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство – це певним чином організований колектив зі своєю внутрішньою структурою та управлінням»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

5. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство відповідає за борговими зобов'язаннями всім своїм майном»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

6. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство об'єднує в певному порядку всі економічні ресурси для виробництва блага»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

7. Комерційними організаціями є:

- а) господарські товариства;
- б) громадські організації;
- в) виробничі кооперативи;

г) релігійні організації.

8. Некомерційними організаціями є:

а) споживчі кооперативи;

б) благодійні фонди;

в) муніципальні унітарні підприємства;

г) державні унітарні підприємства.

9. Зібрання обов'язкових правил, що регулюють взаємовідносини підприємства з іншими суб'єктами господарювання, – це ...

а) статут підприємства;

б) колективна угода;

в) галузева угода;

г) усі відповіді вірні.

10. Угода між трудовим колективом в особі профспілки та адміністрацією або власником, яка щорічно переглядається і регулює їх виробничі, економічні і трудові відносини, – це ...

а) статут підприємства;

б) колективна угода;

в) галузева угода;

г) усі відповіді вірні.

11. Підприємства, що діють на основі власності територіальної громади, – це ...

а) приватні підприємства;

б) державні підприємства;

в) колективні підприємства;

г) комунальні підприємства.

12. Якщо в статутному фонді підприємства іноземні інвестиції становлять не менше 10%, то такі підприємства визнаються ...

а) підприємствами з іноземними інвестиціями;

б) іноземними підприємствами;

в) національними підприємствами;

г) немає правильної відповіді.

13. На підприємстві «Оберіг» працює 40 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 400 тис. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

а) дуже великим;

- б) великим;
- в) середнім;
- г) малим.

14. На підприємстві «Борисфен» працює 120 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 950 тис. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

- а) дуже великим;
- б) великим;
- в) середнім;
- г) малим.

15. На підприємстві «Авіа-тур» працює 1500 осіб. Валовий дохід від реалізації продукції підприємства за рік склав еквівалент 6,5 млн. євро за офіційним курсом НБУ.

Дане підприємство є ...

- а) дуже великим;
- б) великим;
- в) середнім;
- г) малим.

16. Статутний капітал підприємства «Гефест» розділений на 2000 акцій номінальною вартістю 1500 грн. кожна.

Акції належать 3-м учасникам, які придбали цінні папери в ході торгів на біржі. У разі банкрутства підприємства учасники ризикують лише сумами своїх вкладів.

Дане підприємство є ...

- а) товариством з обмеженою відповідальністю;
- б) публічним акціонерним товариством;
- в) приватним акціонерним товариством;
- г) командитним товариством.

17. За результатами звітного періоду загальний борг підприємства «Еталон» склав 800 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця, суми внесків яких склали 300 і 400 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання кожного учасника склали по 400 тис. грн.

Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;

- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

18. За результатами звітнього періоду загальний борг підприємства «Тріада» склав 400 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця – А і Б, суми внесків яких склали 100 і 200 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання учасника А склали 133,33 тис. грн., учасника Б – 266,67 тис. грн.

Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;
- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

19. Товариство, учасники якого відповідно до укладених між ними договорів здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями всім належним їм майном – це ...

- а) товариство з додатковою відповідальністю;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

20. Товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, а інші учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах сум зроблених ними вкладів – це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

21. Акція з нефіксованим дивідендом, розмір якого визначається загальними зборами акціонерів після сплати фіксованого відсотка власникам привілейованих акціями – це ...

- а) акція звичайна;
- б) акція іменна;
- в) акція на пред'явника;
- г) акція трудового колективу.

22. Акція, дивіденд якої фіксується у вигляді твердого відсотка, виплачуваного у першочерговому порядку, незалежно від величини прибутку компанії – це ...

- а) акція звичайна;
- б) акція іменна;
- в) акція на пред'явника;
- г) привілейована акція.

23. Договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій – це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

24. Тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети – це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

25. Статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності – це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

26. Договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності, зокрема, регулювання збуту продукції, яка виготовляється, – це ...

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;

г) холдинг.

27. Монополістичне об'єднання підприємств в єдиний виробничо-господарський комплекс – це ...

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;
- г) холдинг.

28. Визначення системи цілей функціонування організації, а також шляхів і засобів їх досягнення в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

29. Об'єднання факторів виробництва в найбільш раціональному масштабі і структурі – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

30. Кількісна та якісна оцінка відповідності фактичного рівня розвитку підприємства його плановому рівню – це ...

- а) планування;
- б) організація;
- в) контроль;
- г) координація.

31. Прийоми, спрямовані на спонукання персоналу до ефективної праці через матеріальне стимулювання, – це ...

- а) правові методи;
- б) адміністративні методи;
- в) економічні методи;
- г) соціально-психологічні методи.

32. Прийоми, що передбачають вплив на працівників, базуючись на інститутах влади і авторитету, – це ...

- а) правові методи;
- б) адміністративні методи;
- в) економічні методи;

г) соціально-психологічні методи.

33. Яка з нижче перерахованих організаційних структур управління підприємством є найпростішою?

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) продуктова;
- г) матрична.

34. Яка з нижче перерахованих організаційних структур управління найчастіше має місце на малих підприємствах?

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) продуктова;
- г) матрична.

35. Яка з нижче перерахованих організаційних структур управління підприємством характеризується наявністю в ієрархічній структурі «продуктових директорів»?

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) продуктова;
- г) матрична.

36. Яка з нижче перерахованих організаційних структур управління підприємством заснована на принципі «подвійного підпорядкування»?

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) продуктова;
- г) матрична.

37. Розвиток науки та техніки ...

- а) не впливає на функціонування підприємства;
- б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;
- в) є фактором зовнішнього середовища підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

38. Чинна нормативно-правова база ...

- а) не впливає на функціонування підприємства;
- б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;
- в) є фактором зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу);

г) є фактором зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).

39. Інформація ...

а) не впливає на функціонування підприємства;

б) є фактором внутрішнього середовища підприємства;

в) є фактором зовнішнього середовища підприємства (прямого впливу);

г) є фактором зовнішнього середовища підприємства (непрямого опосередкованого впливу).

40. Підприємництво – це ...

а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку;

б) тип господарської поведінки підприємців з організації розробок виробництва і реалізації благ з метою отримання прибутку і соціального ефекту;

в) діяльність, яку здійснюють приватні особи або організації для здобутку природних благ, виробництва або надання послуг в обмін на інші товари, послуги, гроші, яка веде до взаємної вигоди зацікавлених осіб, організацій;

г) усі відповіді вірні.

41. За ступенем пріоритетності виділяють такі види цілей підприємницької діяльності:

а) стратегічні;

б) тактичні;

в) проміжні;

г) кінцеві.

42. За строком досягнення виділяють такі види цілей підприємницької діяльності:

а) стратегічні;

б) тактичні;

в) проміжні;

г) кінцеві.

43. Генерування та реалізація новітніх комерційних ідей – це ...

а) інноваційна функція підприємництва;

- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

44. Формування мотиваційного механізму ефективної та корисної праці – це ...

- а) інноваційна функція підприємництва;
- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

45. Мобілізація матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів – це ...

- а) інноваційна функція підприємництва;
- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

46. Суб'єктами підприємницької діяльності в Україні можуть бути:

- а) громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності;
- б) юридичні особи всіх форм власності;
- в) об'єднання юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні на умовах угоди про розподіл продукції;
- г) усі відповіді вірні.

47. В Україні не допускається заняття підприємницькою діяльністю таких категорій громадян:

- а) військовослужбовців;
- б) осіб, що перебувають на державній службі;
- в) осіб, які мають непогашену судимість за корисливі злочини;
- г) осіб, які мають заборону суду на здійснення підприємницької діяльності.

48. В Україні існують обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності в таких сферах:

- а) виготовлення і розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин (крім спеціально обумовлених);
- б) виготовлення і реалізація військової зброї та боєприпасів до неї, вибухових речовин;
- в) видобування бурштину;

г) охорона окремих особливо важливих об'єктів державної власності.

49. Формами державної підтримки розвитку підприємництва є:

- а) надання цільових кредитів;
- б) надання земельних ділянок і майна, необхідних для здійснення підприємницької діяльності;
- в) сприяння організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування підприємців, підготовці і перепідготовці кадрів;
- г) стимулювання за допомогою економічних важелів (цільових субсидій, податкових пільг тощо) модернізації технології, інноваційної діяльності, освоєння нових видів продукції та послуг.

50. Інструментами державного регулювання розвитку підприємництва є:

- а) податкова політика;
- б) фінансово-кредитна політика;
- в) науково-технічні, економічні та соціальні програми;
- г) договори на виконання робіт і поставок для державних потреб.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 2. ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Модуль 5. Основні засоби підприємства.

Модуль 6. Оборотні засоби підприємства.

Модуль 7. Персонал підприємства і продуктивність праці.

Модуль 8. Оплата праці персоналу підприємства.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «основні засоби підприємства»?
2. Охарактеризуйте склад і мінімальні строки корисного використання основних засобів підприємства (згідно чинного Податкового кодексу України).
3. Що таке «основні засоби виробничого призначення»?

4. Що таке «основні засоби невиробничого призначення»?
5. Перерахуйте та охарактеризуйте види вартості основних засобів підприємства, за якими здійснюється їх облік і оцінка.
6. У чому полягає сутність зносу основних засобів підприємства?
7. Назвіть та охарактеризуйте види зносу основних засобів підприємства.
8. Що таке «амортизація основних засобів підприємства»?
9. Перерахуйте та охарактеризуйте методи нарахування амортизації основних засобів підприємства.
10. Які встановлені чинним Податковим кодексом України обмеження щодо застосування методів нарахування амортизації різних груп основних засобів підприємства?
11. Що таке «амортизаційний фонд підприємства»?
12. Перерахуйте та охарактеризуйте показники технічного стану основних засобів підприємства.
13. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху основних засобів підприємства.
14. Перерахуйте та охарактеризуйте показники інтенсивності використання основних засобів підприємства.
15. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання основних засобів підприємства.
16. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання основних засобів підприємства?
17. Що таке «лізинг»?
18. Дайте характеристику видам лізингу.
19. Дайте характеристику формам лізингу.
20. Опишіть порядок розрахунку лізингових платежів.
21. Що таке «нематеріальні активи підприємства»?
22. Що таке «об'єкти промислової власності»?
23. Що таке «об'єкти інтелектуальної власності»?
24. Що таке «гудвіл»?
25. Назвіть і охарактеризуйте методи оцінювання нематеріальних активів підприємства.
26. Яким чином здійснюється амортизація нематеріальних активів підприємства?

27. Яким чином здійснюється правовий захист нематеріальних активів підприємства?

28. Що таке «патент»?

29. Що таке «роялті»?

30. Що таке «ліцензійна угода»?

31. Яким чином оцінюється ефективність використання нематеріальних активів підприємства?

32. Що таке «оборотні засоби підприємства»?

33. Що таке «оборотні фонди підприємства»?

34. Що таке «фонди обігу підприємства»?

35. Що таке «виробничі запаси підприємства»? Назвіть та охарактеризуйте основні види виробничих запасів підприємства.

36. Що таке «незавершене виробництво»?

37. У чому полягає різниця між незавершеним виробництвом і готовою продукцією?

38. Що таке «витрати майбутніх періодів»?

39. Охарактеризуйте кругообіг оборотних засобів підприємства.

40. Що таке «нормування оборотних фондів підприємства»?

41. Охарактеризуйте процес нормування виробничих запасів підприємства.

42. Охарактеризуйте процес нормування незавершеного виробництва на підприємстві.

43. Охарактеризуйте процес нормування витрат майбутніх періодів на підприємстві.

44. Що таке «матеріально-технічне забезпечення виробництва»?

45. Дайте характеристику службі матеріально-технічного забезпечення виробництва на підприємстві.

46. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання оборотних засобів підприємства.

47. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання оборотних засобів підприємства?

48. Що таке «персонал підприємства»?

49. Назвіть ознаки персоналу підприємства.

50. Яким чином класифікується персонал підприємства за характером виконуваних функцій?

51. Яким чином класифікується персонал підприємства за рівнем кваліфікації?

52. Дайте характеристику системі управління персоналом підприємства.

53. Назвіть і охарактеризуйте функції управління персоналом підприємства.

54. Охарактеризуйте методи управління персоналом підприємства.

55. У чому полягає різниця між поняттями «мотивація праці» та «стимулювання праці»?

56. Дайте характеристику змістовним концепціям мотивації праці персоналу.

57. Дайте характеристику процесуальним концепціям мотивації праці персоналу.

58. Дайте порівняльну характеристику видам стимулювання праці персоналу підприємства.

59. Охарактеризуйте умови та критерії ефективності системи стимулювання праці персоналу підприємства.

60. Що таке «кадрова політика»?

61. У чому полягає сутність кількісної характеристики персоналу підприємства?

62. У чому полягає сутність якісної характеристики персоналу підприємства?

63. У чому полягає сутність структурної характеристики персоналу підприємства?

64. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху кадрів на підприємстві.

65. Охарактеризуйте процес визначення необхідної чисельності різних категорій працівників підприємства.

66. Що таке «штатний розклад»?

67. Що таке «продуктивність праці»?

68. Якими показниками традиційно характеризується продуктивність праці персоналу підприємства?

69. Перерахуйте та охарактеризуйте види трудомісткості виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт.

70. Перерахуйте та охарактеризуйте методи планування продуктивності праці персоналу підприємства.

71. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори зростання продуктивності праці персоналу підприємства.

72. У чому полягає соціально-економічна сутність заробітної плати?

73. Назвіть функції заробітної плати.

74. Дайте характеристику видам заробітної плати.

75. Від чого залежить розмір заробітної плати працівника?

76. Якими нормативно-правовими актами регламентується рівень оплати праці персоналу на вітчизняних підприємствах?

77. Перерахуйте та охарактеризуйте складові фонду оплати праці персоналу на підприємстві.

78. Назвіть та охарактеризуйте форми оплати праці персоналу.

79. Перерахуйте та охарактеризуйте системи відрядної форми оплати праці персоналу підприємства.

80. Перерахуйте та охарактеризуйте системи погодинної форми оплати праці персоналу підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Основні засоби підприємства – це ...

а) засоби праці, частина виробничих засобів підприємства;
б) матеріальні активи, що багаторазово беруть участь у виробничому процесі, не змінюючи своєї матеріальної форми та поступово переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту у вигляді амортизаційних відрахувань;

в) транспортні засоби, будівлі та споруди, силові та виробничі обладнання, інструменти, виробничий і господарський інвентар, строк служби яких перевищує 1 рік;

г) усі відповіді вірні.

2. До основних засобів виробничого призначення не належать:

а) будівлі та споруди ЖКГ;

б) адміністративні будівлі;

в) транспортні засоби;

г) споруди та передавальні пристрої.

3. До основних засобів невиробничого призначення не належать:

- а) будівлі та споруди ЖКГ;
- б) адміністративні будівлі;
- в) транспортні засоби;
- г) будівлі та споруди культурно-побутового призначення.

4. Чинним Податковим кодексом України передбачено таку кількість груп основних засобів – ...

- а) 4;
- б) 8;
- в) 12;
- г) 16.

5. Витрати на виробництво, транспортування, монтаж та інші роботи, пов'язані з введенням основного засобу в експлуатацію, відображаються в його ...

- а) відновлювальній вартості;
- б) залишковій вартості;
- в) початковій балансовій вартості;
- г) середньорічній вартості.

6. Для усунення впливу ціннісного чинника застосовують оцінку основних засобів підприємства за їх ...

- а) відновлювальною вартістю;
- б) залишковою вартістю;
- в) початковою балансовою вартістю;
- г) середньорічною вартістю.

7. Усереднена вартість основних засобів підприємства протягом року з урахуванням їх введення та виведення – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) середньорічна вартість.

8. Вартість основних засобів підприємства, яка підлягає поступовому перенесенню на вартість кінцевого продукту, – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) амортизаційна вартість.

9. Вартість можливої ліквідації основного засобу по закінченню строку його корисного використання – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) немає правильної відповіді.

10. Різниця початкової балансової вартості та накопиченої амортизації основних засобів підприємства становить їх ...

- а) відновлювальну вартість;
- б) залишкову вартість;
- в) початкову балансову вартість;
- г) середньорічну вартість.

11. Показниками технічного стану основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

12. Показниками руху основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

13. Показниками інтенсивності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

14. Показниками ефективності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

15. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизаційних відрахувань визначається як відношення вартості, що амортизується, та строку корисного використання основних засобів, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

16. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого місячна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та виробничої ставки амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

17. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної року та річної норми амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

18. Передбачає подвоєння річної норми амортизаційних відрахувань такий метод нарахування амортизації основних засобів підприємства – ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

19. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток амортизаційної вартості основних засобів і кумулятивного коефіцієнта, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;

- в) прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний.

20. Оборотні засоби підприємства – це ...

- а) предмети праці, частина виробничих засобів підприємства;
- б) матеріальні активи, що одноразово беруть участь у виробничому процесі, повністю змінюючи свою матеріальну форму та переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту відразу та в повній мірі;

в) виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, кошти в розрахункових документах, кошти на розрахунковому рахунку підприємства, кошти в касі підприємства;

- г) усі відповіді вірні.

21. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) виробничі запаси;
- в) незавершене виробництво;
- г) кошти в касі підприємства.

22. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) виробничі бланки;
- б) кошти в розрахункових документах;
- в) канцелярське приладдя;
- г) дебіторська заборгованість.

23. Норма запасу включає час перебування матеріалів у ...

- а) поточному, страховому, складському та середньому запасах;
- б) поточному, підготовчому, складському та середньому запасах;

в) поточному та максимальному запасах;

г) поточному, страховому, транспортному та підготовчому запасах.

24. Для забезпечення безперебійності виробництва в період між двома поставками матеріалів призначений ...

- а) транспортний запас;
- б) поточний запас;
- в) складський запас;
- г) середній запас.

25. Для забезпечення безперебійності виробництва в період зриву поставки матеріалів призначений ...

- а) страховий запас;
- б) транспортний запас;
- в) поточний запас;
- г) максимальний запас.

26. Для забезпечення безперебійності виробництва у разі виникнення на ринку непередбаченого підвищеного попиту на продукцію підприємства призначений ...

- а) поточний запас;
- б) страховий запас;
- в) підготовчий запас;
- г) немає правильної відповіді.

27. Для забезпечення безперебійності виробництва в період між зарахуванням коштів на розрахунковий рахунок постачальника та прибуттям вантажу на склад призначений ...

- а) максимальний запас;
- б) підготовчий запас;
- в) страховий запас;
- г) транспортний запас.

28. Для забезпечення безперебійності виробництва в період витримки матеріалів перед їх введенням у виробничий процес призначений ...

- а) поточний запас;
- б) середній запас;
- в) підготовчий запас;
- г) страховий запас.

29. Максимальний запас матеріалів на підприємстві є ...

- а) сумою поточного та страхового запасів;
- б) еквівалентом розміру півтора поточних запасів;
- в) сумою поточного та підготовчого запасів;
- г) сумою поточного та транспортного запасів.

30. Показник, який характеризує кількість оборотів, здійснюваних оборотними засобами підприємства за певний період (як правило, за рік), – це ...

- а) період обороту;
- б) коефіцієнт оборотності;

- в) рентабельність оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

31. Підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;
- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) усі відповіді вірні.

32. Зниження ефективності використання оборотних засобів підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;
- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

33. Вивільнення (економія) оборотних коштів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- б) зменшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- в) зменшення коефіцієнта оборотності та збільшення періоду обороту;
- г) немає правильної відповіді.

34. До робітників належать:

- а) економісти, зайняті виробничим плануванням;
- б) працівники фінансового відділу;
- в) працівники пожежної служби;
- г) немає правильної відповіді.

35. До інженерно-технічного персоналу належать:

- а) працівники служб постачання та збуту;
- б) начальники підрозділів;
- в) працівники, зайняті обліком робочого часу;
- г) робітники, зайняті ремонтними роботами.

36. До службовців належать:

- а) керівник підприємства;
- б) працівники юридичного відділу;
- в) економісти, зайняті нормуванням праці персоналу;
- г) усі відповіді вірні.

37. До молодшого обслуговуючого персоналу належать:

- а) працівники, зайняті прибиранням виробничих приміщень;
- б) працівники, зайняті прибиранням службових приміщень;
- в) водії службових автомобілів і автобусів;
- г) працівники складського господарства.

38. Підвищення продуктивності праці персоналу підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення виробітку та зменшення трудомісткості;
- б) зменшення виробітку та збільшення трудомісткості;
- в) одночасного збільшення виробітку та трудомісткості;
- г) немає правильної відповіді.

39. Надання службового житла працівникам відноситься до ...

- а) матеріального стимулювання;
- б) нематеріального стимулювання;
- в) компенсаційного стимулювання;
- г) змішаного стимулювання.

40. Відрядна форма оплати праці включає такі системи:

- а) окладну;
- б) акордну;
- в) відрядно-прогресивну;
- г) відрядно-преміальну.

41. Погодинна форма оплати праці включає такі системи:

- а) просту погодинну;
- б) погодинно-преміальну;
- в) окладну;
- г) акордну.

42. Система оплати праці, що передбачає нарахування премій працівникові за кількісні та якісні показники праці понад базового заробітку за фактичний обсяг виготовленої ним продукції, – це ...

- а) погодинно-преміальна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) акордна.

43. Система оплати праці, що передбачає нарахування премій працівникові за досягнуті якісні показники праці понад базового заробітку за фактично відпрацьований ним час, – це ...

- а) проста погодинна;

- б) відрядно-прогресивна;
- в) погодинно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

44. Система оплати праці, що передбачає оплату продукції, виробленої працівником понад встановлені планові завдання, за підвищеними розцінками, – це ...

- а) пряма відрядна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) непряма відрядна.

45. Система оплати праці, що передбачає обчислення місячного заробітку працівника як добутку фактично виготовленого ним обсягу продукції та відрядної розцінки за одиницю продукції, – це ...

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

46. Система оплати праці, що передбачає щомісячне нарахування працівникові фіксованого розміру заробітку без прив'язки до конкретних результатів його праці, – це ...

- а) акордна;
- б) окладна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

47. Система оплати праці, що передбачає наявність залежності розміру заробітку одних працівників від ефективності роботи інших (основних) працівників, – це ...

- а) пряма відрядна;
- б) непряма відрядна;
- в) відрядно-прогресивна;
- г) відрядно-преміальна.

48. Система оплати праці, що передбачає встановлення норм виробітку та відрядних розцінок на весь комплекс робіт по об'єкту або ділянці, – це ...

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;

- в) відрядно-преміальна;
- г) немає правильної відповіді.

49. Для оплати праці ремонтних робітників на підприємстві можуть використовуватися такі системи відрядної форми оплати праці:

- а) акордна;
- б) відрядно-прогресивна;
- в) відрядно-преміальна;
- г) пряма відрядна.

50. Заробітна плата інженерно-технічного персоналу, як правило, обчислюється з використанням ...

- а) простої погодинної системи;
- б) погодинно-преміальної системи;
- в) акордної системи;
- г) непрямої відрядної системи.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Основна література:

3. Апопій В.В. Основи підприємництва: навч. посібник / В.В. Апопій, Н.О. Шутовська, С.А. Середа. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с.
4. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
5. Березін О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
6. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навч. посібник / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; За ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.
7. Воронкова В.Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посібник / В.Г. Воронкова. – К.: Ліра-К, 2014. – 455 с.
8. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
9. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / О.О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.
10. Гой І.В. Підприємництво: навч. посібник / І.В. Гой. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.
11. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посібник / І.І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.
12. Гримак А.В. Економіка підприємства: навч. посібник для вищої школи / Гримак А.В., Михаліцька Н.Я., Цвайг Х.І., Лалакулич М.Ю. – Львів: Новий Світ – 2000, 2012. – 439 с.

13. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
14. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с.
15. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М. та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 154 с.
16. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Дорошенко Г.О., Семенець А.О., Пасенко Н.С. та ін. – К.: Ліра-К, 2013. – 328 с.
17. Економіка підприємства: підручник для вищої школи / За заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2012. – 864 с.
18. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: навч. посібник / За заг. ред. В.С. Пономаренка. – К.: Ліра-К, 2013. – 152 с.
19. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул; За заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2012. – 364 с.
20. Єгорова І.Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / І.Г. Єгорова. – К.: Ліра-К, 2014. – 336 с.
21. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
22. Кривицька О.Р. Економіка підприємства: навч. посібник / О.Р. Кривицька. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 296 с.
23. Пеліхов Є.Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.-метод. і практ. посібник / Є.Ф. Пеліхов, О.А. Іванова, О.М. Сумець. – К.: Хай-Тек Прес, 2009. – 344 с.
24. Шарко М.В. Економіка підприємства: навч. посібник / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 436 с.
25. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економіка підприємства»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальностей 051 «Економіка»,
076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність». Частина 1

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск *Іванілов О.С.*

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____
Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.
Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на ризографі.
Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.
Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25
Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

*Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.*